

Anbefalinger fra prosjektet AgriLink

Sammendrag

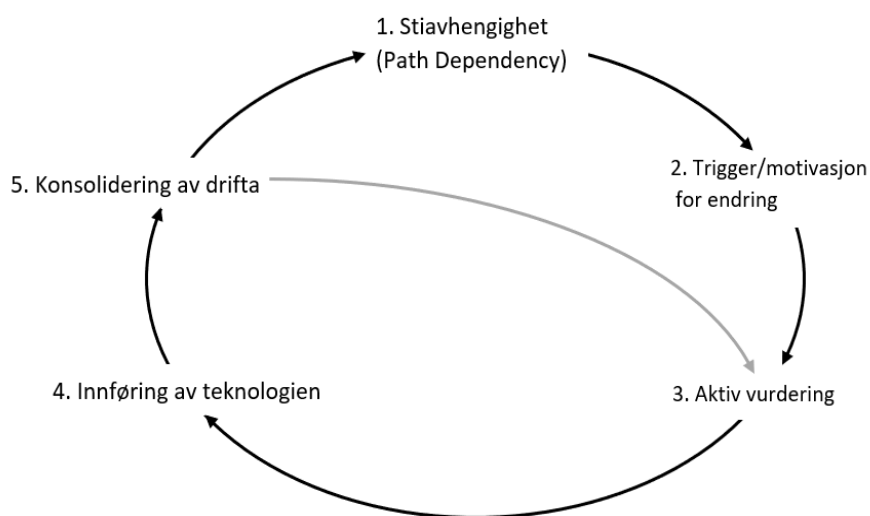
Målet med forsknings- og innovasjonsprosjektet AgriLink var å styrke rådgiving til bønder for økt innovasjon og bærekraft. Her skal vi presentere og relatere de fire hovedanbefalingene fra AgriLink til norske forhold. Temaene for anbefalingene er å: 1) sikre uavhengig rådgivning 2) sikre rådgivere livslang læring 3) inkludere alle som er aktuelle for rådgivning i jordbruket og 4) sikre mer integrert rådgivning for økt bærekraft.

Innledning

Forsknings- og innovasjonsprosjektet AgriLink har resultert i fire hovedanbefalinger for å styrke rådgiving til bønder for økt innovasjon og bærekraft. Anbefalingene er basert på en teoretisk og metodisk tilnærming som tar utgangspunkt i bondens kilder for kunnskap og rådgivning ved innføring av innovasjoner. Anbefalingene er presentert som *forslag* til vurdering fra prosjektet, da de sannsynligvis må tilpasses rådgivningssystemet i de ulike landene de blir fulgt opp.

Teoretisk og metodisk rammeverk

Som utgangspunkt for studien om rådgivningsbehov ved innføring av innovasjoner, tok vi utgangspunkt i "The Triggering Change Model" (Sutherland et al. 2012), som vi videre kaller Endringsmodellen (se figur 1). Ifølge modellen fører en hendelse eller et utviklingsforløp til en trigger eller motivasjon for bonden til å endre etablert praksis. Dette fører til en fase med aktiv vurdering av innovasjonen som videre, hvis vurderingen er i henhold til bondens behov og mål, gir en beslutning om å innføre innovasjonen.

Figur 1: Endringsmodellen (Sutherland et al. 2012)

Jordbrukets Kunnskaps – og innovasjonssystem, som på engelsk forkortes til AKIS (Agricultural Knowledge and Innovation System), er en samlebetegnelse på alle aktører som bidrar inn i dette systemet og koblinger mellom dem. MikroAKIS er en betegnelse på hver enkelt bonde sitt kunnskapsnettverk og kunnskapskilder ved innføring av innovasjoner. I studien kombinerte vi bruk av Endringsmodellen med bondens mikroAKIS, som betyr at vi gjennom intervju identifiserte bondens kilder til kunnskap i de ulike fasene ved innføring av en innovasjon.

Anbefalinger

På tvers av anbefalingene som presenteres under, blir ett element poengtert:

- Det er et ubenyttet potensial å bruke mer samfunnsvitenskapelige forskning som støtte for offentlig politikk som handler om forbedring av rådgivningstjenester til bønder.

Anbefaling 1: Uavhengig og upartisk rådgivning til bønder

Målet er å sikre at innholdet i rådgivningen ikke er partisk eller basert på ufullstendig kunnskap, noe som kan hindre ivaretagelse av viktige samfunnsinteresser. For å nå målet er det nødvendig at rådgivningen blir mer åpen i form av transparens og robusthet, i betydning å bygge på et solid kunnskapsgrunnlag.

Forslag til tiltak for å følge anbefaling:

1. Samarbeid mellom rådgivningsorganisasjoner og samfunnsforskere om enkle studier for bedre å forstå hvordan rådgivning endrer seg over tid. Dette gjøres ved å studere kilder til råd i de ulike fasene av Endringsmodellen.
2. Det kan etableres opplærings- eller kursopplegg som gjøres tilgjengelig for alle rådgivere. Dette tilbys av uavhengige rådgivere og eller relevante forskningsmiljø.
 - a. Informasjon om tilbudet bør offentliggjøres og kan utformes i samarbeid med offentlige myndigheter.
 - b. Det å arrangere felles opplæring og kursing av alle rådgivere bøndene bruker kan være del av rådgivningsorganisasjonenes mål om større åpenhet og transparens.
 - c. Nasjonale og eller regionale midler kan bli brukt til å støtte utvikling av kurs/opplegg.
3. Forslag til forbedring av rådgivning i vurderingsfasen av innovasjoner:
 - a. Satse mer på demonstrasjon av innovasjoner på gårdsbruk (markdager) der ulike løsninger kan demonstreres samtidig og med ulike typer rådgivere til stede.
 - b. Rådgivere fra ulike rådgivningsorganisasjoner kan delta på felles kurs/ opplæringsaktiviteter og øve sammen. Slike aktiviteter bør arrangeres av en upartisk aktør, som for eksempel et forskningsmiljø.
 - c. Finansierte én offentlig aktør dedikert til å sammenligne effektivitet ved ulike typer teknologier (effektivitet for bonde og for miljøet). Dette sikrer nøytral rådgiving.
 - d. Etablere en åpen kunnskapsplattform eller formidlingskanal for å dele kunnskap om teknologier.

Anbefaling 2: Livslang læring for rådgivere

Målet er å sikre at rådgivere får relevant utdanning og er sikret livslang læring slik at de kontinuerlig får oppdatert vitenskapsbasert kunnskap og pedagogiske metoder. Utdanning og trening må tilpasses bondens behov for endring, men også samfunnets forventninger og utfordringer.

I den norske studien fant vi for eksempel at rådgivere kan ha mindre kunnskap om ny teknologi enn teknologileverandører og pioner-bønder. I Agrilink-prosjektet fant vi generelt at europeiske rådgivere manglet kunnskap på en rekke områder som for eksempel dyrevelferd, agroøkologi, økologisk jordbruk, forhold rundt sosiale, helse- og arbeidsforhold, samt ferdigheter i kommunikasjon og tillits-bygging.

Forslag til tiltak for å følge anbefaling:

1. Når innovasjoner krever integrering av ny kunnskap, kan det være viktig å:
 - a. Stimulere til utveksling av kunnskap mellom rådgivere i ulike regioner, eller også koble behovet for ny kunnskap til program for livslang læring blant rådgivere. Dette kan igjen kobles til regionale strategi- og utviklingsplaner for jordbruket.
 - b. Skape rom for refleksjoner og utveksling av disse mellom rådgivere, forskere og aktører ut over jordbrukets kunnskaps- og innovasjonssystem (som frivillige organisasjoner og sivilsamfunn-aktører), med mål om å øke rådgivernes kapasitet til å kritisk vurdere innovasjoner.
 - c. Tilby spesiell trening på rådgivningsmetodikk. Trening som kombinerer rådgivningsmetodikk og vitenskapsbasert kunnskap om innovasjonen kan gjøres ved for eksempel å koble generalist- og spesialist rådgivere.
2. Koble opplæring av rådgivere til forskningsmiljø. Dette kan gi bedre forståelse for positive og negative effekter av en innovasjon, og vil gjøre rådgiverne bedre i stand til å støtte bønder i vurdering av innovasjoner. Flere muligheter foreslås:
 - a. Å skape nettverk, etablere demonstrasjonsgårder, pilotgårder og feltforsøk.
 - b. Å bruke sikkerhetsklarerte og anonymiserte gårdsdata om opptak og effekter av innovasjoner.
3. Samarbeid med samfunnsvitenskapelige forskningsmiljø slik at rådgivere kan lære om hvordan bønder foretar beslutninger i innovasjonsprosesser. Tiltak kan for eksempel være:
 - a. Å etablere moduler for en rask oppdatering av bondens personlige nettverk ved å bruke mikroAKIS-filnærmingen.
 - b. Å etablere moduler for å øke rådgivernes oppmerksomhet på de ulike fasene ved innføring av ny teknologi, se figur 1. og lære rådgiverne hvordan de kan bygge videre på det som motiverer bønder til innføring og hvordan de kan jobbe med bøndene i ulike faser.
 - c. Å etablere moduler for å utvikle ferdigheter hos rådgivere i rådgivning til bønder som vurderer å innføre innovasjoner, som kritisk søk og evaluering av informasjon, digitale ferdigheter, utvikling av demonstrasjonsaktiviteter, osv.

Anbefaling 3: Inkludering i rådgivning

Målet er at alle bønder og andre som arbeider på gården har tilgang til kunnskap for å drive i henhold til krav og bærekrafts-aspekter. Ikke alle bønder har like god tilgang på rådgivning. Andre ønsker av ulike grunner å ikke benytte seg av rådgivning. Dette kan for eksempel gjelde for mindre bruk, deltidsbruk, nye bønder og kvinner, og andre som arbeider på gården som for eksempel ansatte eller leiekjørere. Det er behov for mer kunnskap om bønder som ikke benytter seg av rådgivning og deres praksis; hvorfor de ikke benytter seg av rådgivningstilbud og hvilke behov de har. Ifølge anbefalinger, har det offentlige en viktig rolle i å etablere kobling til disse bøndene.

Forslag til tiltak for å følge anbefaling:

- a. Gi støtte til opplæring av rådgivere for utvikling av kommunikasjonsteknikker og relasjonelle ferdigheter rettet mot disse gruppene.
- b. Gjennom statistikk og spørreundersøkelser vise hvilke fordeler man kan oppnå med rådgivning til denne gruppen, og bruke disse resultatene for å påvirke de som har ansvar for å utforme politikk på rådgiverfeltet.
- c. Sikre at noen rådgivningsaktører får som oppgave å utvikle spesielle tilbud til bønder eller andre som arbeider på gården og som er vanskelig å nå for dagens rådgivere. Forslag om spesielt søkelys på små bruk og involvere dem i kollegalæring med lignende type bruk (størrelse og eller forretningsmodell). Etablere piloter som kan spres over hele landet.
- d. Bruke spesielle hjelpemidler for å gi råd til bønder i utkantstrøk. Dette kan være nettbasert opplæring, slik at eksperter kan gi råd og formidle kunnskap uten for mye reising og kostnader for bonden. Denne prosessen kan illustreres som i figuren nedenfor. Prosessen er imidlertid ikke lineær, slik at en må regne med stadige hopp fram og tilbake i prosessen. Hvis for eksempel første prototype feiler, må en kanskje gå tilbake for på nytt å definere hva som egentlig er problemet.

Anbefaling 4: Integrert rådgivning for bærekraftig utvikling

Målet er å kunne tilby helhetlig rådgivning for å sikre bærekraftige løsninger for bonden. Bærekraftige innovasjoner krever gjerne at man må løse komplekse problemer ved å kombinere ulike typer kunnskap. Dette kan for eksempel omhandle agronomi, teknologi, økonomi, miljø og samfunn. For å kunne tilby helhetlig rådgivning må de fleste av dagens rådgivere utvikle ny kunnskap og ferdigheter.

Forslag til tiltak for å følge anbefaling:

- a. Lære opp rådgivere til å bli oppmerksomme på de ulike trinnene for beslutningstaking bonden går gjennom ved innføring av innovasjoner, og hvordan de som rådgivere kan bruke denne kunnskapen (som punkt 3b).
- b. Etablere fleksible finansieringsordninger og fleksibilitet i organisasjonen, slik at rådgivning kan rettes mot triggere/faktorer som motiverer bonden til endring.
- c. Opplæring av rådgivere slik at de bedre kan støtte bonden under vurderings- og innføringsfasen. Ulike rådgivningsaktører kan jobbe sammen for å utvikle kunnskap bonden har behov for i de to fasene.

Det må vurderes hvilke samhandlingsmetoder som kan brukes i ulike prosesser. For mer komplekse og krevende prosesser kan Living Lab som metode være aktuell. Se Anbefaling fra forskning nr. 1 som omhandler Living Lab.

Videre lesing

[AgriLink.Policy.recommendations.report_Deliverable_26.pdf \(agrilink2020.eu\)](#)

Kontaktpersoner

Gunn-Turid Kvam
Mobil: 412 11 814
Epost:
gunn.turid.kvam@ruralis.no

Egil Petter Stræte
Mobil: 416 38 118
Epost:
egil.petter.strate@ruralis.no

Hva er AgriLink

AgriLink-prosjektet (*Agricultural Knowledge: Linking farmers, advisors and researchers to boost innovation*) ble finansiert fra juni 2017 – november 2021 av EUs Horizon 2020 forsknings- og innovasjonsprogram.

Prosjektet hadde som mål å stimulere overgangen til et mer bærekraftig landbruk ved å forbedre forståelsen av og å øke kunnskapen om rollen landbruksrådgivere har i beslutningstaking hos bønder og rollen de har ved spredning av innovasjon i jordbruket i Europa, som har en stor variasjon i produksjoner og typer av gårdsbruk.

<https://www.agrilink2020.eu/no>

Dette dokumentet er en del av et oppfølgingsprosjekt som er finansiert av Norges forskningsråd.

Hva er Ruralis

Ruralis – Institutt for rural- og regionalforskning er en uavhengig forsknings- stiftelse som arbeider med samfunnsfaglige spørsmål knyttet til lokal- og distriktsutvikling, klima, ressursforvaltning, næringsutvikling og bioøkonomi. <https://www.ruralis.no/>

Notat 4/23 – ISSN 2704-0216

Mars 2023